

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมเทศนา — การแสดงธรรม, การแสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง”

คำว่า **ธมฺมเทศนา** อ่านแบบภาษาบาลีว่า **ด้า - มะ - เท - สะ - นา** มาจากคำว่า **ธมฺม** (สิ่งที่มีจริง, ธรรม) กับคำว่า **เทศนา** (การแสดง, การอธิบายให้เข้าใจ) รวมกันเป็น **ธมฺมเทศนา** แปลว่า **การแสดงธรรม, การแสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง** เพราะมีการอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงมีการทรงแสดงพระธรรมประกาศพระศาสนาให้สัตว์โลกได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง และสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่ได้เข้าใจความจริง ก็ประกาศคำจริงตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นจะได้มีความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ว่าใครก็ตามที่กล่าวคำจริงเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ล้วนแล้วเป็นผู้กล่าวคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมด

ข้อความจากธัมมปทฎีกา อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงความเป็นจริงของการแสดงธรรมไว้ว่า เป็นไปเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ทำให้สัตว์โลกได้ข้ามพ้นจากความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย มีความสงบสุขอย่างแท้จริง ดังนี้คือ

“สัตว์ทั้งหลายผู้มีทุกข์ มีชาติ (ชาติ) เป็นต้น เป็นธรรมดา อาศัยการแสดงธรรมของสัตบุรุษ ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย มีชาติ เป็นต้น เหตุใด เหตุนี้ การแสดงธรรมของสัตบุรุษ จึงชื่อว่าเป็นเหตุนำสุขมาให้”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำจริง เป็นวาจาจริงจะเป็นคำอนุเคราะห์ เกื้อกูลให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเข้าใจถูกต้องเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง เกิดจากการตรัสรู้ของพระองค์ ที่กว่าจะได้ตรัสรู้นั้นพระองค์ต้องบำเพ็ญพระบารมีสะสมคุณความดีประการต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่อสงไขยแสนกัปเมื่อครั้งที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์ พระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาทั้งหมดก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ให้มีความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกต้องในลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง เมื่อทรงตรัสรู้แล้วทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่เริ่มประกาศพระศาสนาจนกระทั่งถึงเวลาที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็เพราะว่าพระธรรมมีค่ามาก เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลสจนกว่ากิเลสจะดับหมดสิ้น พระธรรมจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้สะสมเหตุที่ดี เคยได้ยินได้ฟังมาแล้วในอดีตมาแล้ว จึงมีศรัทธาเห็นประโยชน์ที่จะฟังที่จะศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกต้องในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นจริงตามพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ก็จะเห็นถึงคุณของพระธรรมที่ทรงแสดงอย่างแท้จริงว่า เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลโดยส่วนเดียว จึงกล่าวชื่นชมสรรเสริญว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมโดยประการต่างๆ เปรียบเหมือนหงายของที่ปิด เปิดของที่ปิด บอกหนทางให้แก่คนหลงทาง และตามประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่า ผู้มีจักษจักเห็นรูปได้

ในอรรถกถาทั้งหลาย มีคำอธิบายความละเอียดไว้ พอประมวลเพื่อความเข้าใจเป็นเบื้องต้น ดังนี้

หมายของที่คว่ำ จากที่เคยเป็นผู้ออกจากพระสัทธรรม ตกอยู่ในอสังขธรรม (ธรรมของอสังขบุรุษ มีความเห็นผิด เป็นต้น) แต่เมื่อได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็สามารถออกจากอสังขธรรม แล้วดำรงอยู่ในพระสัทธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ดับกิเลสได้ สามารถออกไปจากกิเลสทั้งหลายได้ เป็นผู้มีสมาธิเข้าถึงสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริง

เปิดของที่ปิด เมื่อสิ้นสุดพระศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์ที่แล้ว คือ พระกัศสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่มีใครสามารถรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงในฐานะที่เป็นสวากันต์ แม้จะมีสภาพธรรมที่มีจริงที่กำลังปรากฏก็ไม่สามารถเข้าใจถูกตามความเป็นจริงได้ เมื่อไม่มีความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็มีความประพฤติเป็นไปด้วยอำนาจของความเห็นผิด เป็นไปกับความติดข้องและกิเลสทั้งหลาย จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้คือ พระสมณโคดม ได้เสด็จอุบัติขึ้นในโลก ทรงแสดงความจริง เปิดเผยความจริง โดยละเอียดโดยประการทั้งปวง สัตว์โลกก็สามารถเข้าใจถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง พ้นจากความรทกษัตริย์ด้วยอำนาจของกิเลสมีความเห็นผิด เป็นต้นได้ในที่สุด

บอกทางแก่คนหลงทาง ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม หลงทางอย่างมาก ไม่ได้ดำเนินไปในหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา แต่เมื่อได้ฟังพระธรรมแล้ว ก็สามารถเข้าใจได้ว่า หนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้นที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง จนสามารถละกิเลสได้ ก็ทำให้มั่นคงในหนทางที่ถูกต้องนี้ ไม่ใช่หนทางอื่นอย่างที่เคยหลงมาก่อน

ส่องประทีปในที่มืดด้วยหวังว่าคนผู้มีจักขุจักเห็นรูปได้ ที่มีติดบอดด้วยความไม่รู้มานานแสนนาน ไม่เห็นคุณของพระรัตนตรัย ไม่เห็นธรรมตามความเป็นจริง แต่พอได้อาศัยพระธรรมเทศนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเปรียบเสมือนแสงสว่าง ส่องให้เห็นธรรมตามความเป็นจริง ก็สามารถเกิดปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้ เห็นคุณของพระรัตนตรัย พ้นจากความมืดบอดคือความไม่รู้ได้ ซึ่งผู้จะเห็นคุณค่าของแสงสว่างนี้ได้ ต้องเป็นผู้ที่เห็นคุณประโยชน์ของพระธรรมอย่างแท้จริง

กล่าวได้ว่า ถ้าไม่มีการอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีการทรงแสดงความจริง ก็ไม่มีทางที่สัตว์โลกจะเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมตามความเป็นจริง ยังเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสทั้งหลาย จมอยู่ในวัฏฏะ เวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่มีความจบสิ้น

เพราะฉะนั้นแล้ว กาลนี้ สมัยนี้ ยังเป็นช่วงเวลาที่จะพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำรงอยู่ จึงเป็นโอกาสที่มีค่าที่จะได้สะสมปัญญา จากการฟังการศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งแต่ละคำมีค่าอย่างมาก เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ไม่ขาดการฟังเป็นปกติในชีวิตประจำวัน เพราะปัญญาคือจะเจริญขึ้นได้ ต้องมาจากเหตุที่สำคัญ คือ ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖